

Beschutting voor weidedieren

Mei 2023, Wageningen

Samengesteld door:

Maureen Akster, Fiona de Boer, Gian Lu Dado, Sanne de Lang, Lieke Lastdrager & Roos van der Meer

Deze handreiking is gemaakt door studenten van Wageningen Universiteit als onderdeel van hun MSc-opleiding. Het is géén officiële publicatie van Wageningen Universiteit of Wageningen UR. Wageningen Universiteit neemt middels dit rapport geen formele positie in, noch representeert het haar visie of mening in deze.

De eindproducten van deze opdracht zijn geen officiële publicaties van het ministerie van LNV en de inhoud vertegenwoordigt geen formeel standpunt van het ministerie van LNV

© 2023. M. Akster, F. de Boer, G.L. Dado, S. de Lang, L. Lastdrager, R. van der Meer. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

Voorwoord

De handreiking "Beschutting voor weidedieren" is bedoeld om gemeenten te ondersteunen bij het opstellen van een beleid voor de bescherming van dieren in weilanden tijdens extreme weersomstandigheden.

In Europa, zo ook in Nederland, worden er steeds extremere weersomstandigheden ervaren. Voorbeelden van zulke omstandigheden zijn hittegolven met temperaturen oplopend tot 39.5°C en stormen met zware windstoten in 2022¹. Daarnaast is er een stijgende druk vanuit de samenleving en dierenwelzijnsorganisaties om het dierenwelzijn in Nederland te waarborgen. In Nederland zijn er zowel hobbymatig als bedrijfsmatig gehouden dieren die het hele jaar, of gedurende een deel van het jaar, buiten gehuisvest worden. Het welzijn van deze dieren tijdens extreme weersomstandigheden hangt nauw samen met de beschikbaarheid van adequate beschutting op de weide. Het 'Besluit houders van dieren' beschrijft dat dieren die niet in een gebouw worden gehouden, bescherming moet worden geboden tegen slechte weersomstandigheden².

Binnen deze handreiking wordt het volgende bedoeld met beschutting geschikt voor paarden, rundvee, schapen, geiten en/of ezels. Het biedt bescherming tegen één of meerdere weersomstandigheden: zon, wind, regen, onweer en sneeuw. Het moet toegankelijk zijn voor dieren zonder ingrijpen van mensen.

Momenteel wordt de plaatsing van beschutting in weilanden vaak gelimiteerd vanuit de gemeente omdat het niet past in het omgevingsbeeld, ter bescherming van landschapselementen of om een rommelig aanzien tegen te gaan. In sommige gevallen gaat dit ten koste van dierenwelzijn. Bovendien is er niet altijd een ambtenaar met expertise op het gebied van dierenwelzijn aanwezig in gemeenten, dus is er soms een gebrek aan kennis over de behoeften van dieren omtrent beschutting in weilanden. Elke gemeente heeft een eigen regelgeving over de invulling van het landschap. Daarnaast bepalen ze welke beschutting past binnen de kaders van de provincie en de Rijksoverheid. Deze handreiking streeft ernaar een overzicht te bieden van beschutting waar weidedieren vrije toegang tot hebben, met bijbehorende voor- en nadelen. Daarnaast wordt per beschutting gespecificeerd tegen welke weersomstandigheden het bescherming biedt. Het is aan de gemeenten zelf om te bepalen welke opties binnen hun landschapstypen en omgevingsregelgeving passen.

Deze handreiking is gebaseerd op literatuuronderzoek naar de behoeften van paarden, rundvee, schapen, geiten en ezels op het gebied van thermoregulatie en beschutting. Andere zaken zoals eventuele inrichting van de beschutting en overige essentiële voorzieningen in weilanden zijn niet meegenomen. Dit literatuuronderzoek is beschikbaar op aanvraag³. Tevens garandeert het gebruik van deze beschutting niet dat het dierenwelzijn in weilanden gewaarborgd wordt, om de reden dat meerdere factoren hierin een rol spelen. Deze handreiking dient louter als overzicht en biedt ondersteuning aan gemeenten. Het overzicht kan in de toekomst uitgebreid worden. Daarnaast is de informatie gevoelig voor marktveranderingen zoals kostprijs.

De handreiking is ingedeeld als volgt. Eerst wordt er een overzicht gegeven van permanente beschutting, opgedeeld in geconstrueerde en natuurlijke mogelijkheden. Daarna volgt er een overzicht van mobiele beschutting. Tevens wordt er een overzicht geboden van innovatieve beschutting. Tenslotte volgt er een samenvattende tabel die overzicht biedt in geschikte beschutting per diersoort, benodigde afmetingen per dier en de kosten per unit.

¹ KNMI-Jaar 2022: hitte, droogte en stormen (2022). <https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/jaar-2022-extreem-warm-zonnig-en-droog>

² Besluit houders van dieren. Hoofdstuk 1 (§ 2 Art. 1.6.3) Geraadpleegd op: 2023/01/05. Geraadpleegd van: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0035217/2022-12-22>

³ Contactgegevens ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Telefoonnummer: (070) 379 89 11. <https://www.rijksoverheid.nl/contact/contactgids/ministerie-van-landbouw-natuur-en-voedselkwaliteit>

Overwegingen

Bij de genoemde beschutting geven symbolen aan tegen welke weersomstandigheden deze beschutting bieden en voor welke diersoort het voldoende beschutting biedt. Zo is het plaatsen van alleen een schaduwdoek niet altijd genoeg, ondanks dat het bescherming biedt tegen de zon. Bij bijvoorbeeld ezels en geiten is het van belang dat er altijd een beschutting aanwezig is tegen regen.

Bij het informeren naar beschutting is het van belang om verschillende factoren mee te nemen in de keuze. Zo is er de mogelijkheid om gebruik te maken van verschillende materialen die goed of juist minder goed isoleren. Ook kan de materiaalkeuze de (brand)veiligheid van een schuilplaats beïnvloeden. Denk hierbij ook aan het plaatsen van mogelijke bliksemafleiders. De kosten per beschutting kunnen sterk uiteenlopen vanwege materiaalkeuze en grootte. Zo zullen kosten voor een schuilhok voor drie schapen lager uitvallen vergeleken met passende beschutting voor 50 rundvee. Het is echter wel van belang dat er rekening wordt gehouden met de minimale grondoppervlakte behoefte per dier, zodat beschutting toegankelijk is voor alle dieren. Wanneer niet alle dieren vrije toegang hebben tot de beschutting, kan er competitie ontstaan tussen de dieren. Bovendien kan het groeperen van dieren resulteren in vertrappingsschade van het land en overbemesting nabij de beschutting. Tot slot kan horizonvervuiling een rol spelen bij de plaatsing van beschutting. Per landschapstype, regio en gemeente verschilt de regelgeving rondom het aanzien van schuilstallen. Tevens kunnen omwonenden ook klachten indienen over horizonvervuiling. Het is dus van belang om het landschapstype en regio in acht te nemen bij de overweging van het plaatsen van beschutting in de wei. Wellicht kan horizonvervuiling beperkt worden door middel van materiaalkeuze en ontwerp van de beschutting.

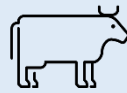
Samenvattend zijn er een aantal factoren die meespelen in de zoektocht naar de best passende schuilplaats. Sommige diersoorten hebben behoefte aan volledige bescherming waardoor niet alle opties geschikt zullen zijn. Materiaalkeuze en grootte kunnen de kosten sterk beïnvloeden. Daarnaast beïnvloeden de ruimtelijke ordening en regioplannen van gemeenten de mate waarin beschutting als horizonvervuiling wordt ervaren.

Legenda

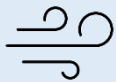
Deze handreiking maakt gebruik van symbolen om aan te duiden voor welke weersomstandigheden en diersoorten de beschutting geschikt is. De betekenis van de symbolen is als volgt:

Zon

Rundvee

Wind

Paard

Regen

Schaap

Onweer

Geit

Sneeuw

Ezel

Permanente beschutting - geconstrueerd

Bouwconstructie

Grootte naar wens

Kosten: vanaf +/- €200 (houten bouwconstructie, 1 x 1 m)

Gebruiksadvies:

- Gesloten zijde oriënteren naar dominante wind- en/of zonrichting
- Toepassen van temperatuurregulerende isolatie

Voordelen:

- + Verschillend materiaal gebruik
- + Variabele grootte
- + Bescherming tegen insecten

Nadelen:

- Eventuele schade aan het land onder/rondom de schuilstal

Geïsoleerde zeecontainer

3 x 2.4 x 2.6 m – 12 x 2.3 x 2.4 m

Kosten: vanaf +/- €2000

Gebruiksadvies:

- Gesloten zijde oriënteren naar dominante wind- en/of zonrichting

Voordelen:

- + Afzonderlijk te openen voor- en achteringang
- + Gebruiksvriendelijk
- + Bescherming tegen insecten
- + Duurzaam door hergebruik

Nadelen:

- Eventuele schade aan het land onder/rondom de zeecontainer

Permanente beschutting - natuurlijk

Bomen

Aanplanthoogte naar wens

Kosten: vanaf +/- €110 per berkenboom (hoogte 3.5m)

Gebruiksadvies:

- Planten van niet-giftige soorten
- Plaatsen van stroomgeleider voor blikseminslag
- Groeperen van bomen
- Bescherming rondom de bast van jonge bomen
- Combineren met hagen en/of struiken

Voordelen:

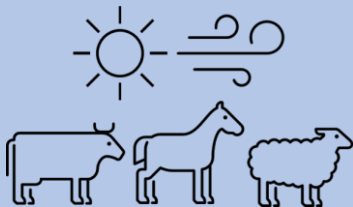
- + Bevordert soortenrijkdom
- + Potentiële inkomstenbron
- + Potentiële voederbron
- + Bijdrage ontwatering in bodem
- + Bijdrage mineralenkringloop in bodem

Nadelen:

- Biedt beperkte bescherming regen
- Seizoensgebonden beschutting
- Lage groeisnelheid
- Mogelijke broedplaats schadelijke insecten
- Vraatschade
- Mogelijk giftig (soortspecifiek)
- Eventuele schade aan het land rondom de boom

Hagen en struiken

Aanplantformaat naar wens

Kosten: vanaf +/- €170 per beukenhaag (lengte 1m)

Gebruiksadvies:

- Planten van niet-giftige soorten
- Groeperen van hagen en/of struiken
- Combineren met bomen

Voordelen:

- + Bevordert soortenrijkdom
- + Potentiële inkomstenbron
- + Potentiële voederbron
- + Bijdrage ontwatering in bodem
- + Bijdrage mineralenkringloop in bodem

Nadelen:

- Seizoensgebonden beschutting
- Lage groeisnelheid
- Mogelijke broedplaats schadelijke insecten
- Vraatschade
- Mogelijk giftig (soortspecifiek)
- Eventuele schade van het land rondom de haag of struik

Mobiele beschutting

Parasol

Professioneel: +/- \varnothing 9 – 12 m

Amateuristisch: +/- \varnothing 1.6 – 6 m

Kosten professioneel: +/- €4000 – €6500

Kosten amateuristisch: vanaf +/- €15

Gebruiksadvies:

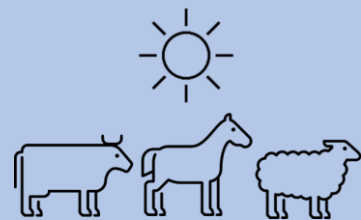
- Plaatsen van stroomgeleider voor blikseminslag
- Regelmatig verplaatsen om schade aan het land te voorkomen

Voordelen:

- + Weinig grondoppervlak nodig
- + Gebruiksvriendelijk
- + Variabele grootte

Nadelen:

- Seizoensgebonden beschutting
- Weinig bescherming tegen insecten
- Kwetsbaar voor stormschade

Schaduwdoek

Vanaf 1 m²

Kosten: vanaf +/- €50/m² doek

Gebruiksadvies:

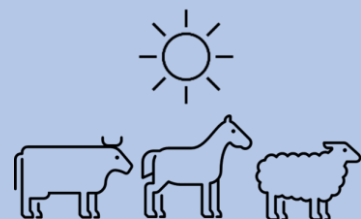
- Plaatsen van stroomgeleider voor blikseminslag
- Regelmatig verplaatsen om schade aan het land te voorkomen

Voordelen:

- + Weinig grondoppervlak nodig
- + Gebruiksvriendelijk
- + Variabele grootte

Nadelen:

- Seizoensgebonden beschutting
- Weinig bescherming tegen insecten
- Kwetsbaar voor stormschade

Mobiele beschutting

Windscherm

Vanaf 1 m²

Kosten: vanaf +/- €50/m² scherm

Gebruiksadvies:

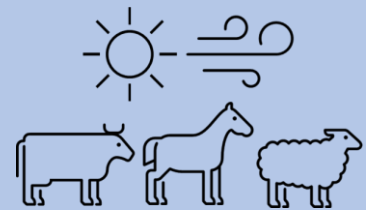
- Kantelen naar de wind- en/of zonrichting
- Regelmatig verplaatsen om schade aan het land te voorkomen

Voordelen:

- + Verschillend materiaal gebruik
- + Gebruiksvriendelijk
- + Kantelbaar
- + Variabele grootte

Nadelen:

- Seizoensgebonden beschutting
- Weinig bescherming tegen insecten

Platte kar

Grootte naar wens

Kosten: vanaf +/- €250 (tweedehands, 4.5 x 2 x 0.7 m)

Gebruiksadvies:

- Regelmatig verplaatsen om schade aan het land te voorkomen

Voordelen:

- + Multifunctioneel
- + Duurzaam door hergebruik
- + Variabele grootte

Nadelen:

- Seizoensgebonden beschutting
- Weinig bescherming tegen insecten

Mobiele beschutting

Tent

3.2 x 3.3 x 2.6 m – 16 x 3.3 x 2.6 m

Kosten: vanaf +/- €550 (3.2 x 3.3 x 2.6 m)

Gebruiksadvies:

- Regelmatig verplaatsen om schade aan het land te voorkomen

Voordelen:

- + Aanpasbare zijwanden
- + Bescherming tegen insecten
- + Variabele grootte

Nadelen:

- Broeierig effect door materiaalgebruik
- Kwetsbaar voor stormschade

Horse arc®

3.6 x 2.4 x 2.03 m – 6.0 x 3.2 x 2.6 m

Kosten: +/- €2740 – €4790

Gebruiksadvies:

- Regelmatig verplaatsen om schade aan het land te voorkomen
- Bijbehorende sleepset gebruiken om te verplaatsen

Voordelen:

- + Vorm bevordert veiligheidspectief
- + Variabele grootte

Nadelen:

- Extra kosten voor 100% waterdichtheid

Innovatieve beschutting

Zonnepanelen

Grootte naar wens

Kosten: vanaf +/- €650.000/ha

Gebruiksadvies:

- Plaatsen op wielen voor mobiliteit en minder verlies van grond
- Panelen ontoegankelijk maken voor dieren door middel van verhoging

Voordelen:

- + Opwekken groene energie
- + Leasemogelijkheid
- + Multifunctioneel
- + Variabele grootte

Nadelen:

- Kapitaalintensief
- Eventuele schade aan het land onder/rondom de zonnepanelen

Eco-heuvel

Grootte naar wens

Kosten: onbekend

Gebruiksadvies:

- Begroeiing plaatsen voor bijdrage aan ontwatering en mineralenkringloop in de bodem
- Afwateringsysteem aanleggen

Voordelen:

- + Bevordert soortenrijkdom
- + Begraasbare begroeiing
- + Bescherming tegen insecten
- + Variabele grootte

Nadelen:

- Weinig flexibiliteit in constructie
- Ongeschikt voor klei- en veengrond

Innovatieve beschutting

Wilgentunnel

Aanplantformaat naar wens

Kosten: vanaf +/- €450/m² tunnel

Gebruiksadvies:

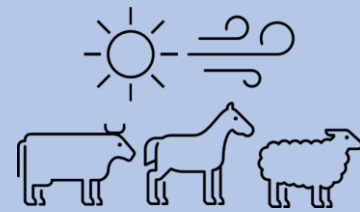
- Ondersteuning aan de binnenkant van de tunnel

Voordelen:

- + Bevordert soortenrijkdom
- + Potentiële voederbron
- + Variabele grootte
- + Mineralenkringloop in bodem

Nadelen:

- Seizoensgebonden planten
- Lage groeisnelheid
- Mogelijke insecten broedplaats
- Vraatschade
- Hoge waterbehoefte

Overzicht beschutting per diersoort

	Afmetingseisen (per dier)	Beschutting	Specificaties	Kosten vanaf +/- (per dier)
Paarden	9 – 12.25 m ²	Bouwconstructie Geïsoleerde zeecontainer Bomen Hagen en struiken Parasol Schaduwdoek Windscherm Tent Horse arc® Zonnepanelen Eco-heuvel Wilgentunnel	Hout Tweedehands Per berkenboom Per beukenhaag SH600 shade haven® - - - 3.6 x 3.2 x 2.6 m Per hectare - -	€2.000 – €2.500 €2.000 €110 €170 €4.000 €450 – €615 €450 – €615 €550 €3.395 €650.000 - €4.050 – €5.515
Rundvee	10 m ²	Bouwconstructie Geïsoleerde zeecontainer Bomen Hagen en struiken Parasol Schaduwdoek Windscherm Tent Horse arc® Zonnepanelen Eco-heuvel Wilgentunnel	Hout Tweedehands Per berkenboom Per beukenhaag SH600 shade haven® - - - 4.8 x 3.2 x 2.6 m Per hectare - -	€2.222 €2.000 €110 €170 €4.000 €500 €500 €550 €3.950 €650.000 - €4.500
Schapen	1.3 m ²	Bouwconstructie Geïsoleerde zeecontainer Bomen Hagen en struiken Parasol Schaduwdoek Windscherm Platte kar Tent Horse arc® Zonnepanelen Eco-heuvel Wilgentunnel	Hout Tweedehands Per berkenboom Per beukenhaag SH600 shade haven® - - Tweedehands - 1.6 x 2.4 x 2.03 m Per hectare - -	€222 €2.000 €110 €170 €4.000 €65 €65 €500 €550 €2.740 €650.000 - €451
Geiten	1 – 2 m ²	Bouwconstructie Geïsoleerde zeecontainer Platte kar Tent Horse arc® Eco-heuvel	Hout Tweedehands Tweedehands - 1.6 x 2.4 x 2.03 m -	€222 €2.000 €500 €550 €2.740 -

Ezels	8 m ²	Bouwconstructie	Hout	€1.776
		Geïsoleerde zeecontainer	Tweedehands	€2.000
		Tent	-	€550
		Horse arc®	3.6 x 3.2 x 2.6 m	€3.395
		Eco-heuvel	-	-

Fotoreferenties

- [1] 1033882 @ www.werkaandemuur.nl. (n.d.). Retrieved May 09, 2023 from <https://www.werkaandemuur.nl/nl/werk/Schapen-en-molen-bij-zonsopgang-opTexel/1033882>
- [2] Pinterest (n.d.). Retrieved May 04, 2023 from <https://nl.pinterest.com/pin/sullivan-familyfarm-caprikoda-croft--562387072191635480/>
- [3] index @ www.longcrossstables.co.uk. (n.d.). Retrieved May 04, 2023 from <https://www.longcrossstables.co.uk/>
- [4] Pinterest (n.d.). Retrieved May 04, 2023 from <https://nl.pinterest.com/pin/411305378472964139/>
- [5] nl.pinterest.com. (n.d.). Retrieved May 04, 2023 from <https://nl.pinterest.com/pin/59461657557705060/>
- [6] Sheep-standing-under-a-tree-john-short @ fineartamerica.com. (n.d.). Retrieved May 04, 2023 from <https://fineartamerica.com/featured/sheep-standing-under-a-tree-john-short.html>
- [7] www.geograph.org.uk. (n.d.). Retrieved May 04, 2023 from <https://www.geograph.org.uk/photo/3567149>
- [8] [Plasticstar.io](http://plasticstar.io). (n.d.). Retrieved May 04, 2023 from <https://plasticstar.io/shade-haven-rollout-the-sh600/>
- [9] www.noordhollandsdagblad.nl. (n.d.). Retrieved May 09, 2023 from https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20200820_35155849
- [10] Advantages-of-livestock-shade-shelters-and-fabric-structures @ polytex.net.au. (n.d.). Retrieved May 04, 2023 from <https://polytex.net.au/advantages-of-livestock-shade-sheltersand-fabric-structures>
- [11] www.olproshop.nl. (n.d.). Retrieved May 09, 2023 from <https://www.olproshop.nl/laurelhedge-5-pole-windbreak-wooden-poles/>
- [12] Windbreaks @ www.danielsmfg.com. (n.d.). Retrieved May 04, 2023 from <https://www.danielsmfg.com/windbreaks.htm>
- [13] Consent @ www.pzc.nl. (n.d.). Retrieved May 04, 2023 from <https://www.pzc.nl/bevelanden/hitteplan-voor-goese-schapen-gewoon-met-z-n-allen-onderde-platte-kar~a2221a82/219734272/>
- [14] Growi-ronde-boog-weidetent-360-x-360-zonder-deur @ www.cavalo.nl. (n.d.). Retrieved May 09, 2023 from <https://www.cavalo.nl/growi-ronde-boog-weidetent-360-x-360-zonderdeur.html>
- [15] www.amazon.nl. (n.d.). Retrieved May 09, 2023 from <https://www.amazon.nl/TOOLPORTweidetent-weerbestendig-beschutting-opslagtent/dp/B07VXVBB9Y?th=1>
- [16] www.horsearc.co.uk. (n.d.). Retrieved May 11, 2023 from http://www.horsearc.co.uk/16_photos/#
- [17] www.horsearc.co.uk. (n.d.). Retrieved May 11, 2023 from http://www.horsearc.co.uk/16_photos/#
- [18] www.Bing.Com. In Hospital Universitario de la Ribera (p. www.bing.com). Retrieved May 04, 2023 from <http://www.bing.com/videos/search?q=school slut&qs=n&form=QBVR&pq=school slut&sc=0-10&sp=-1&sk=&first=1#view=detail&mid=77ABE96F3861BCE6D2CB77ABE96F3861BCE6D2CB>
- [19] nl.pinterest.com (n.d.). Retrieved May 04, 2023 from <https://nl.pinterest.com/search/pins/?q=schuilstallen&rs=rs&eq=&etslf=2638>

- [20] Looqify.com. (n.d.). Retrieved May 04, 2023 from <https://looqify.com/widget/all/fae325e8-a924-46bc-ad80-8f843d6e23be/album/0897564dbfc2-41b2-996e-48a85a674da9?title=1&description=1>